

نغلتیدن در کج‌راهه‌ها

متعال در همهٔ احوالاتمان، به خصوص برای تشخیص درست از نادرست، کمک بخواهیم و استغاثه کنیم و در تربیت و رفتار عملی خود به گونه‌ای حاضر باشیم که مشمول الطاف و مراحم او گردیم. البته، همهٔ چیزهایی را که لازمهٔ مدیریت صحیح و شفاف است، باید آموخت و زمینهٔ تحقق آن را فراهم ساخت. بی‌مبالاتی در هر یک از پیچ‌ها، خطراتی در پی خواهد داشت که بعضاً برگشت‌ناپذیر است. نمونهٔ ورشکستگی‌های ریزودرشت زیادی را می‌توان برای بی‌مبالاتی‌ها به تصویر کشید و به تفسیر درآورد که شاید کم و بیش همهٔ شما آن‌ها را می‌شناسید. اما نکته قابل ذکر در این مجال کوتاه، غافل نشدن از نکته و اصلی است که اگر به آن بی‌اعتنا یا از آن ناآگاه باشیم و آن را با اعتقاد در عمق وجودمان نجویم و نخواهیم، از بسیاری از چیزهایی که در توضیح اهمیت و ضرورت آن توصیف کرده‌ایم، کاری از پیش نخواهد رفت. ایمان به خدا و او را در همهٔ احوال ناظر بر اعمال خود دانستن و در یک کلام «تقوای الهی پیشه کردن» اصلی در مدیریت اسلامی است که می‌تواند ما را به عنوان مدیران مطمئن و مورد وثوق، در کنار برخورداری از علم و هنر و حرفهٔ بالا در مدیریت، پایدار و موفق نگه دارد و از کج‌روی‌ها، کج‌اندیشی‌ها و به‌خصوص اخذ تصمیماتی نادرست که شاید نتایج منفی آن‌ها را در سال‌های دور مشاهده کنیم، حفظ کند. چرا که همیشه در عبور از گردنه‌های نفس‌گیر و تاریک و لغزندهٔ تصمیم‌گیری، که نیازمند تشخیص درست است، نمی‌توان صرفاً به علم و ابزار و حتی عقل بشری اکتفا کرد. یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (انفال/ ۲۹) چه بسا که در بزنگاه‌ها، لطف خداوند که نشئت گرفته از زندگی سالم و خداگونهٔ ماست می‌تواند ناجی ما از سقوط و درغلتیدن به پرتگاه‌ها باشد.

وقتی سال‌ها تجربه‌ام را در مدیریت کلاس، مدرسه، منطقه و ستاد بررسی می‌کنم، آموزه‌های زیادی جلوی چشمانم رژه می‌روند. چقدر این تجربه‌ها می‌توانند آموزنده و تأثیرگذار باشند و چه بسیار می‌توانند از تکرارهای بیهوده در مسیر مدیریت در سازمان‌ها بکاهند. حیف که اغلب ما در مستندسازی این تجربه‌ها ناتوان و گاه از آن غافلیم. چه یادگیری‌های مفیدی که از این رهگذر حاصل می‌گردند! این اندوخته‌ها چه بسا که می‌توانند برای ما کمک و راهنشان باشند و در مواقعی نیز از نقله شدن ما در مدیریت جلوگیری کنند. تجربه‌های زیسته، در فرایند مدیریت مفید، آموزنده، کارساز و لازم‌اند.

در دنیای پیچیده و پرمسئلهٔ امروز چاره‌ای جز استفاده از سیستم‌های اطلاعات مدیریت، مشورت با خبرگان و نخبگان، استفاده از فناوری و علوم کمی و کیفی و آمار و تحقیق، کندوکاو و پرس‌وجو و خردورزی، برای رهایی از کج‌راهه‌ها و کج‌روی‌ها و کج‌طلبی‌ها نداریم. چرا که بدون نورافکن‌های راه‌گشای مدیریتی، عبور از تونل‌های تاریک و گذر از سربالایی و سربایینی‌ها و پیچ‌وخم‌های خطرناک کاری بس دشوار خواهد بود. در مدیریت سازمان‌ها، به‌ویژه در سازمان‌های آموزشی و تربیتی و فرایندهای دشوار آن، پیچیدگی‌ها و حفره‌های پنهان و لایه‌های هزارتویی وجود دارند که بعضاً برای فهم آن‌ها از سیستم‌های اطلاعات مدیریت، سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری و علوم آمار و ریاضی، تحقیق در عملیات هم کاری ساخته نیست. در این قبیل امور ناپیدا و معماگونه است که خداوند در قرآن کریم، به همهٔ مردم، حتی ابرار، مؤمنان و مقربان درگاه خویش تأکید می‌کند که برای تشخیص و تمیز حق از باطل، درست از نادرست، سره از ناسره به‌ویژه در شرایط سخت و پیچیدهٔ تصمیم‌گیری، تقوا پیشه کنند. از آنجا که کار ما مدیران و دست‌اندرکاران امر تعلیم و تربیت کار پیچیده و ظریفی است، باید از خداوند